

Східної Азії, що представляє не тільки академічний, але і суто практичний інтерес для підвищення ефективності рішень, що приймаються у зовнішньополітичній сфері.

Висновки в монографії виважені, обґрунтовані, й повністю відображають результати дослідження.

Віддаючи належне цілому ряду позитивних моментів дослідження, вважаю за необхідне висловити наступні зауваження. На нашу думку, І. Підберезних доцільно було би приділити більшу увагу аналізу суперечностей інтересів провідних гравців південно-східно-азійської системи відносин і наслідків цього для України. Більш детально варто було б дослідити наміри та цілі зовнішньої політики Китайської Народної Республіки по відношенню до субрегіону в цілому.

Однак, вказані зауваження, які, до того ж, мають дискусійний характер чи характер побажання, не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку рецензованої монографії І. Підберезних «Сполучені Штати Америки в Південно-Східній Азії: партнерство в умовах сучасних викликів (1990 – початок 2000-х рр.)», яка є важливим внеском у дослідження всесвітньої історії. Монографія буде корисною для викладачів, студентів, науковців, а також широкому колу громадськості.

Сергій Падалка

**КОРИНЕНКО П.С. ПРАВОВІ ЗАСАДИ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ
(ДР. ПОЛ. ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.). ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ. ТЕРНОПІЛЬ:
ВЕКТОР, 2018. 367 С.**

В умовах формування Україною власної ідентичності зростає роль державотворчих процесів і особливо такої їх складової, як державна аграрна політика. Відповідно, надзвичайно важливим є вивчення історичного досвіду вироблення державними органами влади стратегічних засад розвитку українського села, сільськогосподарського виробництва. В сучасних умовах, суспільний і науковий інтерес до проблеми аграрної політики підвищується у зв'язку з проведенням складних перетворень у виробничих відносинах, землеволодінні і землекористуванні, аграрній економіці в цілому.

Монографічне узагальнення П. Кориненка, відомого селянознавця, завідувача кафедри історії України Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка присвячується 25-річчю історичного факультету, стосується змін в аграрній політиці радянської доби і років незалежності України. Автор на основі широкої джерельної бази, застосовуючи продуктивний методологічний інструментарій, широко розглядає зміни в юридичному супроводі аграрної політики, основну увагу приділяє тим трансформаціям, які зайняли в організації компартійної влади, інституалізації сільського господарства, соціально-економічного розвитку села тощо. Звернення до правового чинника аграрної політики є актуальним і необхідним в тому числі і з огляду на ті обставини, що до цього в українській історіографії при дослідженні радянської аграрної політики фахівці традиційно звертались до політичних рішень влади, які власне і регламентували і весь комплекс соціально-економічних процесів на селі.

Структура монографії побудована відповідно головних засобів здійснення аграрної політики та регулювання виробничих відносин: адміністрування, співіснування адміністративних методів управління і реформування, переходу управління від адміністрування до правових норм та формування законодавчої бази.

Серед інших, помітно виділяється матеріал другого розділу «Адміністрування – головний засіб здійснення аграрної політики та регулювання земельних відносин в Українській РСР (1945–1950 рр.)». У ньому автор аналізує проблеми відбудови народного господарства, зокрема правові засади вирішення земельних проблем, оподаткування жителів села, відновлення адміністративної вертикалі управління колгоспно-радгоспної системи управління тощо. Вигідно позиціонує дані сюжети монографії розгляд автором проблеми формування при садибного земельного фонду колгоспників, організації роботи бригад і ланок колгоспів, взаємовідносин колгоспного управління і місцевих органів влади – сільрадами.

Продуктивним стало виокремлення сюжетів, пов'язаних із з'ясуванням умов співіснування адміністративних методів і реформ в управлінні сільським господарством на початку 1950-х – середині 1980-х рр. Слушним є авторський висновок про те, що в даний період практично не відбувалося ніяких змін в правовому забезпеченні аграрної політики, а діючі партійні документи, нормативи виконавчих органів мали одну спрямованість – удосконалити існуючу організаційно-господарську систему і на цій основі підвищити ефективність сільськогосподарського виробництва (с.97).

У п'ятому розділі проаналізовано дію низки факторів, що визначали перехід аграрної економіки від адміністративних до правових норм в добу перебудови. Автор на основі значного

масиву фактологічного, статистичного, аналітичного матеріалу охарактеризував основні завдання аграрної політики, вплив на них Чорнобильської катастрофи, ухваленої Верховною Радою УРСР «Декларації про державний суверенітет України», Земельного кодексу України тощо.

Цікавими є роздуми П. Коріненка щодо формування законодавчої бази змін в аграрному господарстві в добу незалежності. Розділяємо позицію автора стосовно ситуативності у підходах держави до формування правових засад змін, системність кризових явищ, втратою держави оперативності контролю за земельними ресурсами.

Монографічне дослідження «Правові засади аграрної політики в Україні (др. пол. XX – початку XXI ст.). Історичний аспект» є вдалим прикладом узагальнення комплексу проблем, пов'язаних з історією політичного і правового розвитку українського села. Його змістове та концептуальне наповнення, фахове бачення глибинних особливостей змін в сільському господарстві України на тривалому відрізку радянської доби, осмислення їх крізь призму політичного режиму та державного ладу, тенденцій суспільного розвитку, дають підстави стверджувати, що праця П. Коріненка стане у нагоді широкого кола читачів, займе достойне місце у вітчизняній історіографії.

Микола Москалюк

**СВІТЛАНА ОРЛИК. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО УРЯДУ
НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ ГАЛИЧНИНИ І БУКОВИНИ В ПЕРШОЇ
СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1914–1917 РР.) МОНОГРАФІЯ. Біла Церква:
Вид. Пшонківський О. В., 2018. 736 с.**

Історія надає людству досвід, який повинен враховуватися у сучасному житті для того, щоб уникнути помилок минулого. Теоретично це знають усі. Часто чути з урядових лав незалежної держави України, що історія – це наука, яка не має особливого значення, бо вона не забезпечує економічного ефекту. Відповідно, потрібно фінансувати лише ті науки, які «приносять гроші». Такі діячі, щоб не здатися малодосвідченими невігласами, теоретично допускають існування історії як предмету у школі, і яку вже навіть не потрібно вивчати у вищих навчальних закладах. Світова практика демонструє, що треба досліджувати як позитивний, так і негативний історичний досвід, який формувався тисячоліттями. Саме завдяки якісному аналізу подій минулого урядам ряду країн вдається убезпечити свої держави від деяких зовнішніх та внутрішніх викликів. Одним із викликів України в другому десятиріччі XXI ст. стала міліарна неоімперська політика Російської Федерації, що актуалізує вивчення історії цієї держави. У багатьох розвинених країнах діють спеціальні інститути, які вивчають як сучасну Росію, так і її історію. Поштовхом для створення подібних інституцій став початок «холодної» війни, коли лідери демократичних країн зрозуміли, які загрози й виклики несе тоталітарний радянський режим для західного суспільства. Саме тоді виникла нагальна потреба вивчати свого потенційного супротивника, його особливо вразливі місця. Упродовж останніх років, через агресивну мілітаристську політику сучасного російського керівництва, знову актуалізувалася необхідність дослідження історії та сучасності Росії. Нині лише у США майже два десятки таких наукових установ працюють при університетах, зокрема, Вашингтонському, Вісконсин-Медісона, Гарвардському, Іллінойському, Стенфордському, Пітсбургському та ін.

Наша держава знаходиться у складній ситуації війни з країною-сусідом – Росією. В умовах гібридної війни, яка ведеться не лише там, де зброя, а й у мирному житті, в економіці, у фінансах, у головах кожного жителя України, – ризики втратити державу збільшуються в рази. Такого «гібрида» Росія «виводила» не одне століття. Хворобливі імперські інстинкти, жага збільшення територій, широкий арсенал пропаганди, якому важко протидіяти демократично налаштованим державам в умовах свободи слова, – все це природа країни Росії, яка історично потребує ідола і якого вона власноруч створює і плекає. Але чи є у цього монстра вразливі місця? У цій монографії ми знайшли одне із таких місць, і зовсім не «у лукомор'я».

У монографії С. Орлик ставила за мету дослідити фінансову політику російського уряду на окупованих територіях Галичини й Буковини в період Першої світової війни (серпень 1914 р. – жовтень 1917 р.).

У дослідженні С. Орлик виходила з того, що, з одного боку, фінансова політика держави є складовою державної економічної політики, а, з іншого боку, вона становить самостійною сферою діяльності держави. У зв'язку з цим (у першому розділі) одним із важливих завдань нашої монографії поставлено завдання вивчити фінансову політику уряду Російської імперії напередодні та в період вступу її у Велику війну і визначитися з фінансовими можливостями покриття нею військових витрат. Отже, з'ясувати, наскільки Росія була фінансово готовою до втручання у війну великого капіталу.